

TO TALER PÅ
TRONDHEIMS TORG

VÅREN 1972

av

H. J. A. KREYBERG

17. mai 1972.

Landsmenn!

Når vi i Folkebevegelsen har satt hverandre stevne den 17.mai, kommer det av at vi ser det som en nødvendighet og en plikt, ganske spesielt i år, å markere nasjonaldagens egentlige innhold.

Eidsvollsmennene kom ikke sammen i 1814 til vårlig hyggetreff i festlige former. De kom sammen i en vanskelig tid for land og folk til kamp for grunnleggende og nyskapende politiske prinsipper. Blant de fremste av disse var kravet om uavhengighet for vårt land, om nasjonal selvstendighet. Men aller fremst stor den dristige nye tanken om folkesuvereniteten. Ikke lenger skulle folkets og samfunnets skjebne formes av fjerne, egenmektige og ukontrollerbare krefter. Menneskene i samfunnet skulle selv i frihet skape sin historie gjennom sine egne valgte organer for utøvelse av folkeviljen.

Vi har også etter den 17.mai 1814 måttet kjempe for vårt lands selvstendighet blant verdens nasjoner. Vårt folk har også etter 1814 stadig vært i strid for å befeste og utvide prinsippet om folkesuvereniteten. Det har vært en strid for å gjøre alle medmennesker til likeverdige deltakere i folkestyret, og det har vært en strid for å hevde folkestyret overfor krefter som har villet innsnevre virkefeltet for folkets egen myndighet.

Kampen for nasjonal selvstendighet og for folkestyret er ikke slutt. Det norske folk skal i september ta stilling til spørsmålet om norsk medlemskap i EF. Bli vi medlemmer av denne statssammenslutningen, vil reell og formell myndighet som idag tilligger våre egne styresmakter overgis dels til det fjerne, overnasjonale og uoversiktlige byråkratiske apparat i Brussel og dels til mektige private økonomiske krefter i det store marked. Dersom vi blir medlem av EF og denne statssammenslutning utvikler seg etter sine egne forutsetninger og planer, er det historisk sett bare kort tid før vi i gavnet, om ikke i navnet, er blitt en provins i en ny vest-europeisk stat.

Stilt overfor disse perspektiver, blir det umulig for oss i Folkebevegelsen å feire 17.mai uten samtidig å markere vår motstand mot et EF-medlemskap som ville undergrave folkestyret ved å utlevere

vårt folk til krefter utenfor vår kontroll, og som ville gjøre oss til del av en overnasjonal struktur der vårt lands selvstendighet var drastisk beskåret.

Vi må ha den tillit til oss selv at vi slår ring om vår selvstendighet som nasjon og bekrefter vårt folks rett til selv å råde over det som først og fremst angår oss. Bare på et slikt grunnlag kan vi åpent og med verdighet møte andre land og folk i tillitsfullt samarbeid om de problemer som krever en internasjonal løsning. Derfor må vi si et klart og samstemt nei til innlemmelse i EF.

Folkebevegelsen ønsket å delta sammen med andre organisasjoner i årets folketog, men formannskapet og 17.mai komiteens flertall ville det ikke slik. Vi måtte derfor lage vår egen feiring. Den tid politiet har tilmålt Folkebevegelsen i Trondheims gater på 17.mai er løpt ut, og vi avslutter denne vår mønstring for folkestyre og nasjonal selvstendighet. Men når vi nå går hver til vårt, tar kampen for å hevde nasjonaldagens innhold ikke slutt. Frem til folkeavstemningen den 24. og 25. september teller den innsats som gjøres hver dag og hver time. La oss i tiden fremover ta arven fra Eidsvoll med oss og styrke vårt arbeid for norsk frihet og selvstendighet.

Med Folkebevegelsen mot norsk medlemskap i EF- for folkets selvrett i et selvstendig Norge.

7. juni 1972.

I løpet av få hektiske våruker feirer vi her i landet hele fire høytidsdager som alle gjelder landets og folkets reisning fra tvang og avmakt til frihet og selvstyre. Den 1.mai er viet folkets økonomiske og sosiale frigjøring. Den 8.mai minnes vi gjenerobringen av det folkestyret og de demokratiske rettigheter som 17.mai-grunnloven ga oss. 17.mai-dagens budskap er også et om nasjonal selvstendighet, som får sin bekreftelse på unionsoppløsningens dag, den 7.juni.

På denne dag i 1905 fattet Stortinget sitt historiske vedtak som for første gang førte Norge inn i rekken av helt selvstendige nasjonalstater. I dag - på dette selvstendighetsverkets 67 års dag - skal Stortinget riktignok ikke fatte vedtak, men det er samlet til drøfting av meldingen fra regjeringen om Norges tilslutning til De Europiske Fellesskap - en tilslutning med klare perspektiver i retning av en ny og langt mer omfattende politisk og økonomisk union enn den som ble brakt til ophør ved 7.-juni vedtaket i 1905.

Vi er samlet her for å si et uttrykkelig nei til forsøket på å innlemme vårt land i denne nye union. Dette vårt nei skyldes ikke motstand mot internasjonalt samarbeid eller frykt for et åpent samkvem med andre folk. Vi sier nei til norsk medlemskap i EF - slik denne organisasjonen er oppbygget, slik den virker i praksis, og slik dens utviklingstendenser avtegner seg - fordi EF ikke er et tjenlig instrument for den type internasjonalt samarbeid som verden idag trenger og fordi EF ikke er et tjenlig instrument til å vidreutvikle vårt folks nasjonale, politiske, økonomiske og sosiale frigjøringsverk.

Vi lever i en tid preget av store triumfer for menneskeånden og en enorm utviklingstakt i vitenskap og teknikk. Mennesket utfører daglig bragder som alltid tidligere i menneskenes historie ville vært sett på som mirakler. Vi har løst årtusen gamle gåter og behersker krefter vi aldri før har kunnet rå med. Men denne utvikling har ikke bare overvunnet gamle problemer, den har i høy grad også skapt nye. Disse må vi løse og løse snart, dersom ikke menneskenes fortsatte eksistens skal trues. Den raske forandringens takt vi selv har skapt, stiller store og nye krav til måten vi organiserer våre samfunn på, dersom vi ikke i enda mer katastrofal grad enn våre

forfedre skal bli ofre for utviklingen i stedet for å beherske den og selv forme vår fremtid overenstemmende med våre egne og klodens naturlige livsbetingelser.

Det er på bakgrunn av disse uløste problemene vi må ta stilling til utformingen av våre samfunn, våre styrings- og beslutningsorganer, våre samarbeidsformer lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Her er det viktig å finne former som sikrer demokratisk kontroll, som ikke fjerner beslutningsmyndighet for langt fra dem beslutningene angår, som motvirker byråkrati og vilkårlig maktkonsentrasjon. Tilhengerne av EF søker å spille på den erkjennelse at det nye og utfordrende i problemene krever nye og dristige former for menneskelig samvirke på det internasjonale plan. Det heter at vi må gå inn i EF for å få kontroll med utviklingen og samfunnsmessig styring av sysselsetting, inntektsfordeling, ressursusholdning og miljøvern.

Det er i denne forbindelse nødvendig å avlive enkelte myter som medlemskapstilhengerne bygger sin argumentasjon på.

For det første er det ikke slik at mulighetene for å sikre vår økonomiske grunnlag i fremtiden blir dårligere om vi står utenfor enn om vi blir innlemmet i EF. Vi vil i alle fall ha adgang til handel og annet økonomisk samkvem med EF-landene på gjensidig fordelaktige vilkår. Betydningen av de tollfordeler et medlemskap vil gi er enormt overvurdert og lar seg rett og slett ikke påvise i noen av de seriøse undersøkelser som foreligger om virkninger av tollnedbygging. Vilklårene for avsetning av norske produkter vil under enhver omstendighet veksle og nødvendiggjøre en stadig tilpasning av norsk sysselsetting og produksjon. I dette bildet betyr tollsatser av den art det kan bli tale om når vi står utenfor EF svært lite. Det er av langt større betydning at vi innenfor EF vil miste hjemlige styringsmuligheter til å møte de omstillinger vi i alle fall utsettes for, på en slik måte at vi unngår store økonomiske og sosial problemer for de berørte folkegrupper. Hvis vi med økonomisk grunnlag mener ikke bare total produksjon og inntekt, men også tar hensyn til dens fordeling og stabilitet, til trygghet for arbeidsplass og utkomme, vil vi, ved å beholde vår egen økonomisk-politiske råderett, få et bedre grunnlag utenfor EF enn innenfor, vurdert med de mål det synes å være bred enighet om i det norske folk.

Den annen myte som må avlives er den at EF er skapt for å løse inntektsfordelingsproblemer, distriktsproblemer, konjunkturproblemer eller for å få kontroll med internasjonale konserner, med naturressursbruken og med forurensningene. EF er først og fremst skapt for å skaffe friere og mer ensartede konkurransevilkår for de konserner som er så store at de gamle europeiske makters nasjonale områder ble for trange for dem. Og EF er skapt for å få en overnasjonal overbygning med stormaktsstatus til avløsning av den stormaktsstilling kontinentalmaktene hver for seg har tapt. EFs erklærte hensikt, som ikke motsies av EFs praksis, er å sikre fri bevegelighet av varer, tjenester, arbeidskraft og kapital, lik etableringsrett innenfor området og harmonisering av de økonomiske spilleregler landene imellom, på en slik måte at det ikke oppstår "forvridning" av varestrømmene i forhold til det bedriftene finner lønnsomt under fri og likeartet markeds konkurranse. Det er etablering av denne frihet for markeds kreftene som gis prioritet i ord og handling, i regelverk og praksis. I en videre internasjonal sammenheng spiller EFs overnasjonale organer i stigende grad rollen som økonomisk og politisk maktsentrum på nivå med superstatene USA og Sovjet.

Med en slik stormaktspolitisk forankring for EF og med en filosofi og praksis som til de grader bygger på den sterkeste rett i markeds konkurransen, er det meget mildt sagt en ufattelig ønsketenkning som kommer til uttrykk når det hevdes at EF er velegnet til å styre produksjon, sysselsetting, bosetting og ressursutnyttning hos oss på en måte som avspeiler ikke bare bedriftsøkonomisk lønnsomhet, men også de nasjonaløkonomiske lønnsomhetshensyn og de sosiale og menneskelige verdier vi legger vekt på i vårt land. EF er i virkeligheten tvert om velegnet til å fremme en ennå sterkere betoning av kommersielle verdier, bedriftsøkonomisk lønnsomhet, rovdrift på natur og miljø, teknisk rasjonalisering og tilpasning av mennesket til produksjonsutstyret, økonomisk og geografisk konsentrasjon. I en tid hvor løsningen av våre problemer stiller krav om nye organisasjonsformer og samarbeidsforhold mellom menneskene, representerer EF en forsterkning av nettopp de tendenser som skaper problemene.

En tredje myte som må avlives er den at vi ved medlemskap i EF og delaktighet i de politiske styringsorganer i Brussel mer enn gjenviner den hjemlige styringsrett som går tapt ved medlemskap.

For folk flest i dette land kan avstanden til styresmaktene i Oslo ofte føles mer enn lang nok, og mulighetene for å øve innflytelse oppleves vel ikke som overveldende av de fleste. Men de brede folkelige organisasjoner spiller likevel en betydelig rolle i vårt politiske liv, og sammenlignet med nesten alle andre land, er avstanden mellom de styrende og de styrte - politisk, sosialt og geografisk - heller liten hos oss. Innenfor EF er de politiske beslutningsorganer i Brussel i enhver forstand fjerne fra folk flest. De er ikke underlagt direkte kontroll av demokratisk valgte representative forsamlinger, de reflekterer i langt høyere grad enn vi er vant til, kontinentets mer byråkratiske embetsmannsvelde og de har ikke den motvekt som ligger i sterke folkelige organisasjoner, fordi disse på kontinentet er så meget mer splittet og svake enn hos oss. Det er uunngåelig at representanter for de store konserner og for toppsjiktet i de større lands statsapparater har helt andre muligheter for å gjøre seg gjeldende i Brussel enn folk flest og deres representanter, så lenge maktstrukturen i Brussel overhode ikke er avhengig av støtte fra velgere. En norsk bonde, småbruker, fisker, arbeider, funksjonær eller selvstendig næringsdrivende må være usedvanlig optimistisk om han tror at medlemskap i EF vil styrke hans medinnflytelse der hvor beslutningene treffes, når han og hans representant i Brussel har hele den offentlige og private maktelite på kontinentet å konkurrere med. Det forhandlingsresultat vårt land oppnådde i vinter taler da også meget tydelig om hvor lite vi teller.

Det er et svakhetstegn hos EF-tilhengerne at de i så stor grad må ty til myter for å forsvare sitt standpunkt. I tiden som kommer frem til folkeavstemningen, er jeg redd vi vil støte på flere. En av dem synes allerede å være i ferd med å dukke opp. Det er tydeligvis ikke nok med mytene om at vi kommer i økonomisk uføre utenfor et EF som vi alltid har stått utenfor, at EF kan brukes til å løse de problemer EF skaper og at vi vinner suverenitet ved å gi den fra oss. Nå skal vi også utsettes for myten om at vi sikkerhetspolitisk blir mer utsatt utenfor EF enn som medlem. Det er ingen av Norges militære alliansepartnere som har sagt noe slikt, det er benektet av dem som sitter i politisk ansvarlige stillinger og dessuten av formannen i "Ja til EF" aksjonen. Men som myte fremført i politikken underskog vil vi nok høre flere halvkvedede trusler om strategiske farer. Det er ingen grunn til å ta dem alvorlig, det finnes ikke fnugg av belegg for dem.

Ved å si et klart og utvetydig nei til norsk medlemskap i EF ved folkeavstemningen i september, får det norske folk fortsatt mulighet til å trygge og videreføre det mangesidige frigjøringsverk vi har feiret i disse vårukene.

Vårt nei er et nei til å underlegge vårt land de krefter som driver EF-organisasjonen, fordi vi ikke tror at det vil tjene oss, Europa eller verden forøvrig om vi underkaster oss dem.

Vi sier ikke nei til Europa, vårt nei er ikke uttrykk for en selv-god isolasjon. Vårt folk har alltid vært utadvendt og vil fortsatt være det. Vi søker handel og andre forbindelser med EF som med andre land. Vi vet at verden er mer enn EF og at EF-medlemskap slett ikke er ensbetydende med åpenhet overfor verdenssamfunnet. Vi er overbevist om at vi kan spille en mer konstruktiv rolle i det internasjonale samkvem og samtidig løse våre spesielle problemer ut fra våre egne forutsetninger, dersom vi ikke blir del av den europeiske stormakt som vokser frem på kontinentet.

I erkjennelse av vårt internasjonale ansvar og ansvaret for vår egen fremtid sier vi

NEI TIL NORSK MEDLEMSKAP I EF.